

Škratov gozd.

Gorenjska bajka.

Priobčil A. Mejač.

Med Grintovci in Storžičem, visoko gori v planinah se širi sredi skalnatih pustin mal štirooglat temno zarasten gozd. Dviguje se na malem porobku, sredi sivih pečin iznad globokih propadov, kakor le malokdaj zaide kakšen človek. Ni ga od nobene strani vhoda proti čudnemu gozdu; kajti na vseh krajih molé navpik rtaste skale, kojih preplezati ni v stanu živ krst. Le damjeki in divje koze lazijo po tem pečevji ter se hodijo pâst po tratah, ki se širijo krog tega gozda; a meje, ki deli ta gozd od družega svetá, ne upajo se prestopati. Tudi neumne živali vedó, da tu notri gospodari sam Škrat. Ondotni planinski pastirji so videli že mnogokrat sivega dedca z rdečo kapico, ki je podil čez brezna in propade čedo divjih kóz, koje so imele zlate parkeljce. Z dolzim bičem je neusmiljeno udrihal po ubogih živalcah ter pri tem tako strašno pokal, da se je razlegalo po gorah in dajalo ob skalnatih stenah močen odmev. Večkrat je prežal že kakšen divij lovec na te živali, a vselej zaman. Žival se mu ni dosti približala; ako pa je imel srečo videti jo od blizu, takrat ga je omotil vselej odsev zlato se bliščečih parkeljcev, da se mu je stresla roka in ni mogel pogoditi živali. Krogla je sfrčala mimo živali in žival je odnesla lahno zlate svoje parkeljce.

V globokih prepadih pod Škratovim gozdom se nahajajo studenci zlate rude, kjer se pretaka čisto zlato. Vse to strašno bogastvo varujejo Škratje, bitja otročje velikosti, s sivo brado, zelenimi hlačami, višnjevo jopico ter rdečo kapico na glavi. Nekdaj so živeli ti možici po vseh večjih gozdih, pod vsako podbrežnino je bilo skoraj jedno škratje selišče. Strašna nadlega so bili oni pravičnim ljudem, kajti vedno so jih izkušali in zapeljevali v greh. Pa tudi hudobnim so provzročevali mnogo škode. Kdor je kako reč preklel, rekši: »Škrat te vzemi!« ali »Da bi te Škrat pocincal!« prišel je takoj Škrat po tisto reč in jo odnesel v svoj brlog. Mnoga zla so delali Škratje, ljudje so kar trepetali pred njimi. Prosili so v goreči molitvi Boga, da bi jih rešil te nadloge. Tedaj je bil v Rimu postavljen za papeža zeló svet mož; tudi njegovo sveto uho je čulo o zléh, ki tlačijo ubogo ljudstvo. Sklenil je ljudstvo rešiti teh nadlog, v ta namen se je vtopil v globoko molitev. V tihi zamišljenosti je prečul mnogo dnij in takrat mu

je bilo razodeto, kako naj zagovori vse zaklete reči, da se ne bodo več prikazovale, ter užene Škrata nazaj, od koder je prišel. S svojo blagoslovljeno desnico je zagovoril vse zaklete in uklete reči, da se ne prikazujejo več. S sveto donečo besedo pa je ugnal tudi gorenjske Škrate z lepih ravnin v visoke hribe, kamor ne zajde človeška stopinja. Nazaj v njih podzemeljski dom pa jih ni mogel ugnati, kajti navzlic svoji svetosti je imel nad saboj vendar mal greh, ki mu je, četudi odpuščen, težil vest. Škratje so se izgovarjali rekši: »Kadar pride tak svetec, ki ne bode imel niti najmanjše pičice greha nad saboj, takrat se mu umaknemo radi; dotlej pa bomo čakali in varovali zlate górske zaklade.« —

Resnično, še sedaj gospodarijo Škratje po ónih krajih in menda pričakujejo takega svetca, ki ga pa bržkone nikdar ne bode. Kajti svet je dandanes še hudobnejši kakor nekdanj, torej si smejo Škratje biti svoje posesti popolnoma v svesti.

Glavni šator seveda imajo Škratje v že imenovanem Škratovem gozdu. V ta gozd ne zajde nikdar človek, bodisi zaradi težavne poti ali pa še več iz strahú pred Škrati. Nikdar še ni pela v tem gozdu sekira, zato cepa drevje od starosti samó na tla. Vse navskriž leže po tem gozdu med mlado lepo rastóčo hosto stara gnila débla, na pol izruvane hoje visijo naslonjene na mlado drevje in vmes po tleh rase trnje, da nikomur ni možno prelaziti tega zapuščenega kraja. Sove, čuki in krokarji gnezdiyo tu, a druge živali si ne upajo tu sem.

Ta gozd pa ni stal vedno na istem mestu kot sedaj. Še tista leta, ko so bili Škratje samooblastni gospodarji po lepih gorenjskih ravninah, živela sta v Zalogu, čednem selu v crkljanski župniji, dva imovita kmeta. Dolgo časa sta živela v lepi zlogi in jedinosti med saboj. Saj sta bila soseda. Strašno je jezilo to Škrate, sklenili so, naj si bode, kar hoče, izpodkopati to prijateljstvo ter je nadomestiti s sovraštvom in če mogoče tudi oba spraviti v nesrečo. Oba kmeta sta imela ne daleč od svojega dóma lep skupen gozd. Obá sta sekala v njem, kolikor je kateri hotel, kajti da bi kateri sleparil ali skrivaj prodajal debla iz gozda, na to še mislila nista. Bila bi živela gotovo vedno v ljubezni med sabo, da bi se ne bilo nekaj zgodilo.

Neki dan, ko se ni nihče nadejal, užge se poslopje jednega kmeta in pogorí do tál. Hudo je zadela ta nesreča obá soseda. Prvi je tarnal, ker je izgubil vse imetje, in drugemu se je smilil v srce pogoreli revež. Obljubil je takoj le-ta sosed pomagati toliko časa pogorelcu, dokler ne postavita poslopja na prejšnje mesto. Jela sta torej v zarastenem gozdu sekati in voziti na pogoreli dom. Pa kolikor sta